

Received: 12 ตุลาคม 2025

Revised: 1 พฤศจิกายน 2025

Accepted: 20 พฤศจิกายน 2025

ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมกับการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ของ

ครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

Social Situational Factors and the Pursuit and Utilization of Knowledge by Teachers in Vocational Colleges under the Office of the Vocational Education Commission

¹วุฒิชัย วงช่อเส็ง, ²ถนัด ยันต์ทอง

¹Wutchai Wongchoseng, ²Thanat Yanthong

¹⁻²คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข

¹⁻²Faculty of Social Sciences and Education, Thongsook College, Thailand

E-mail Wuttichai7638@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคม 2) ศึกษาการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมกับการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในครั้งนี้ คือ บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 385 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และหาความสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคม โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอันดับที่ 1 คือด้านการมีตัวแบบที่ดี รองลงมา คือ ด้านบรรยากาศภายในสถานศึกษา และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ ตามลำดับ 2) การแสวงหาและใช้องค์ความรู้โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อันดับที่ 1 คือ ด้านพฤติกรรมการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิต รองลงมาคือด้านพฤติกรรมการใช้องค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิต ตามลำดับ 3) ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมกับการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยภาพรวม มีค่าความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคม, การแสวงหาองค์ความรู้, การใช้องค์ความรู้

Abstract

This research aimed to 1) study the level of social situational factors; 2) examine the level of knowledge seeking and utilization, and 3) investigate the relationship between social situational factors and the knowledge seeking and utilization of vocational college teachers under the Office of the Vocational Education Commission. The sample used in this study consisted of 385 educational personnel. The research instrument was a questionnaire. Data analysis involved calculating percentages, means, standard deviations, and the Pearson product-moment correlation coefficient.

The research findings revealed the following 1) The overall level of social situational factors was high. When considering each aspect individually, the highest factor was having good role models, followed by the internal atmosphere of the institution, and the lowest was access to social media. 2) The overall level of knowledge seeking and utilization was high. When analyzed by dimension, the highest was knowledge-seeking behavior to enhance professional development and quality of life, followed by knowledge-utilizing behavior to enhance professional development and quality of life. 3) There was a statistically significant positive moderate correlation between social situational factors and knowledge seeking and utilization among vocational college teachers under the Office of the Vocational Education Commission, at the 0.01 level of significance.

Keywords : Social situational factors, Knowledge seeking, Knowledge utilization

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุน ศักยภาพของบุคลากรในสายอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการ โดยมีแนวทางการยกระดับคุณภาพและขยายปริมาณการศึกษอาชีวศึกษาภายใต้แนวคิด “อาชีวศึกษายกกำลังสอง สร้างคุณภาพ นำปริมาณ” ซึ่งเน้นการพัฒนา “วิทยาลัยเฉพาะทาง” เพื่อสร้าง ความเป็นเลิศและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นหัวใจหลัก โดยเน้น ทักษะสำคัญ 3 มิติ ได้แก่ (1) Re-skill หรือการสร้างทักษะใหม่ที่ตอบสนองต่อความต้องการของ ตลาดแรงงาน (2) Up-skill การเสริมสร้างและยกระดับทักษะที่มีอยู่เพื่อรองรับความก้าวหน้าในอนาคต และ (3) New-skill การเรียนรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ เช่น ทักษะดิจิทัล และการทำงานร่วมกับ ระบบปัญญาประดิษฐ์ (Sukarna Chakma, 2563)

นอกจากการพัฒนาผู้เรียนแล้ว การยกระดับครูอาชีวศึกษาก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน โดยสำนักงานฯ ได้เน้น (1) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาทางวิชาการและวิชาชีพ (2) การพัฒนาและเตรียมความพร้อมครูก่อนเข้าดำรงตำแหน่ง รวมถึงการพัฒนาต่อเนื่องเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ และ (3) การฝึกประสบการณ์จริงในสถานประกอบการ เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานในภาคอุตสาหกรรม และสามารถบูรณาการเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเข้ากับการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2557)

อย่างไรก็ตาม แม้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษาจะมุ่งเน้นการผลิตกำลังคนที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม แต่ยังมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะทรัพยากรด้านครูและอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ทันสมัย ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ (ณัฐสิริ รัช เกียรติวงศ์, 2559) งานวิจัยพบว่าครูอาชีวศึกษาจำนวนมากยังขาดประสบการณ์ตรงจากการทำงานในสถานประกอบการ ส่งผลให้ทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานจริงยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด อีกทั้งระบบผลิตครูในปัจจุบันยังไม่สามารถรับรองได้อย่างแท้จริงว่าครูผู้สำเร็จการศึกษามีความเชี่ยวชาญด้านทักษะช่างและเทคนิคที่เพียงพอ โดยข้อมูลชี้ให้เห็นว่าครูอาชีวศึกษาราว 70% ไม่เคยผ่านประสบการณ์การทำงานในโรงงาน ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นเชิงทฤษฎีมากกว่าการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ ครูอาชีวศึกษายังประสบปัญหาด้านความรู้และทักษะในการคิดวิเคราะห์ การสร้างนวัตกรรม และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ครูรุ่นใหม่บางส่วนไม่สามารถถ่ายทอดวิชาปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดทักษะด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ปัจจัยเหล่านี้ทวีความท้าทายมากขึ้นภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ สังคม และอุตสาหกรรมโลก รวมถึงผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ได้เปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้และเศรษฐกิจโลกไปโดยสิ้นเชิง ทำให้ครูอาชีวศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาองค์ความรู้ด้านดิจิทัล ฝึกประสบการณ์ในสถานประกอบการ และปรับแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัย (ธีรวิทย์ บุญยโสภณ, 2555)

ในมิติของการพัฒนาตนเอง ครูอาชีวศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ในการเรียนการสอน สามารถปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของวิทยาการและสารสนเทศ อีกทั้งยังต้องมีพฤติกรรมแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้จาก 3 กระบวนการหลัก คือ (1) การต่อยอดและใช้ประโยชน์จากองค์ความรู้เดิม (2) การแสวงหาและสำรวจองค์ความรู้ใหม่ผ่านการวิจัยและการทดลอง และ (3) การประมวลและถ่ายทอดองค์ความรู้ให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้จริง เช่น คู่มือหรือตำรา (ปรัชญนันท์ นิลสุข, 2561) ทั้งนี้ แนวคิดปฏิสัมพันธ์นิยมอธิบายได้ว่าพฤติกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาของบุคคลถูกกำหนดโดย 4 ปัจจัย ได้แก่ สถานการณ์และสภาพแวดล้อม จิตลักษณะเดิม ปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทั้งสอง และจิตลักษณะตามสถานการณ์ (Magnusson and Endler, 1976)

จากแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาครูอาชีวศึกษาจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์สื่อการเรียนรู้และนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ดึงดูดผู้เรียน ส่งผลให้ผู้สอนมีความภาคภูมิใจในวิชาชีพครู เห็นคุณค่าในตนเอง และก้าวหน้าทางวิชาชีพทั้งด้านตำแหน่งและค่าตอบแทน ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ดีและความสมดุลในสังคมได้อย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับการศึกษา ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมกับการแสวงหาและการใช้องค์ความรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เพื่อค้นหาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาของครูอาชีวศึกษา ซึ่งสามารถใช้เป็นสารสนเทศสำคัญในการกำหนดนโยบายและวางแนวทางการพัฒนาครูอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมกับการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมกับการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย โดยทำตามลำดับขั้นตอนการศึกษาไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การจัดเตรียมวางแผนการดำเนินงาน ขั้นตอนที่ 2 การดำเนินงาน และ ขั้นตอนที่ 3 การรายงานผลการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 150,000 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ คือ ครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำนวน 385 คน ได้มาโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ ตารางของ Krejcie & Morgan (1970,อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 385 ชุด แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด ครอบคลุม 4 ตัวแปร คือ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม บรรยากาศภายในสถานศึกษา การมีตัวแบบที่ดี และการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Scale) (ในตะวัน กำหอม, 2559) กำหนดเกณฑ์ดังนี้

5 = ระดับพฤติกรรมมากที่สุด

4 = ระดับพฤติกรรมมาก

3 = ระดับพฤติกรรมปานกลาง

2 = ระดับพฤติกรรมน้อย

1 = ระดับพฤติกรรมน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการแสวงหาและการใช้องค์ความรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ (1) พฤติกรรมการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิต และ (2) พฤติกรรมการใช้องค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิต ใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ทเช่นกัน (ในตะวัน กำหอม, 2559) โดยเกณฑ์การพิจารณาคือ 5 = มากที่สุด, 4 = มาก, 3 = ปานกลาง, 2 = น้อย, 1 = น้อยที่สุด

2. การพัฒนาเครื่องมือ

2.1 ผู้วิจัยนำร่างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนของถ้อยคำ และความเหมาะสมของภาษา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปร (IOC) (Rovinelli & Hambleton 1977 , อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559)

2.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง

2.3 ตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ 0.897 แสดงว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นสูง (Cronbach, 1951 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559)

2.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงสมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจำนวน 385 ชุดเท่ากับจำนวนประชากรทั้งหมด โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. แจกแบบสอบถามพร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์และวิธีการตอบให้ผู้ตอบเข้าใจ
2. เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด
3. ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของแบบสอบถาม หากพบข้อบกพร่องจะดำเนินการแจกใหม่เพื่อให้ได้ข้อมูลสมบูรณ์ครบถ้วน
4. นำแบบสอบถามที่ได้ไปเข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลจากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ระดับปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมของครู โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมตีความตามเกณฑ์ (ในตะวัน กำหอม, 2559) ดังนี้ 4.50–5.00 = มากที่สุด, 3.50–4.49 = มาก, 2.50–3.49 = ปานกลาง, 1.50–2.49 = น้อย, 1.00–1.49 = น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ โดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผลตามเกณฑ์ของ Best (1977 อ้างถึงใน ในตะวัน กำหอม, 2559) ดังนี้ 4.50–5.00 = มากที่สุด, 3.50–4.49 = มาก, 2.50–3.49 = ปานกลาง, 1.50–2.49 = น้อย, 1.00–1.49 = น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) (ในตะวัน กำหอม, 2559) โดยมีเกณฑ์การแปลความหมายดังนี้

สูงกว่า 0.90 = ความสัมพันธ์สูงมาก

0.71–0.90 = ความสัมพันธ์สูง

0.30–0.70 = ความสัมพันธ์ปานกลาง

ต่ำกว่า 0.30 = ความสัมพันธ์ต่ำ

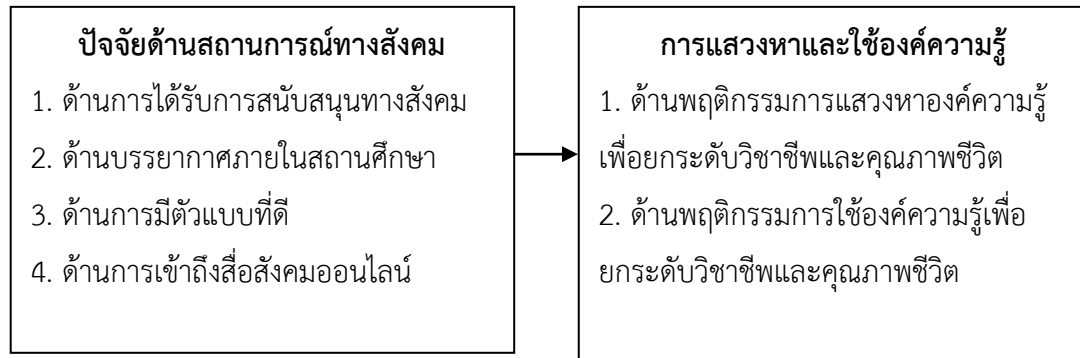
0 = ไม่มีความสัมพันธ์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการคำนวณและวิเคราะห์ข้อมูล (Best, 1977; Cronbach, 1951; ในตะวัน กำหอม, 2559)

กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีตัวแบบที่ดี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศภายในสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์
2. การแสวงหาและการใช้องค์ความรู้ของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เช่นกัน เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพฤติกรรมการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ตามมาด้วย ด้านพฤติกรรมการใช้องค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิต
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมกับการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ผลการวิเคราะห์พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ ปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ โดยเรียงลำดับตามค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ดังนี้ อันดับที่ 1 คือ ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิต รองลงมาคือ ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้องค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา ผลการวิจัยชี้ว่าครูวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยรวมมีการรับรู้ปัจจัยสถานการณ์ทางสังคมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า “การมีตัวแบบที่ดี” ได้รับการจัดอันดับเป็นปัจจัยสำคัญสูงสุด รองลงมาคือ บรรยากาศภายในสถานศึกษา และลำดับสุดท้ายคือ การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ 1) การมีตัวแบบที่ดีเป็นตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้และการแสวงหาความรู้ของครู โดยผลการวิจัยสะท้อนว่าครูรับรู้ว่ามีต้นแบบที่ดีในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานของ พัทธน์ ศรีไพบุลย์ (2563) ที่ระบุว่า “ต้นแบบ” สามารถทำนายพฤติกรรมการทำงานเชิงอุทิศตนของครูได้อย่างมีนัยสำคัญ ตลอดจนสอดคล้องกับงานของ นิภาพร โชติสุดแสน์ (2545) และ ดวงมล ทรัพย์พิทยากร (2547) ที่ยืนยันว่าต้นแบบที่ดีมีผลต่อการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทั้งในด้านจิตลักษณะและพฤติกรรมการเรียนรู้ การมี

ต้นแบบในวิชาชีพ เช่น ครูผู้มีความสามารถสูงหรือผู้เชี่ยวชาญในสายงาน จึงไม่เพียงเป็นแรงบันดาลใจแก่ครูรุ่นใหม่ แต่ยังช่วยถ่ายทอดองค์ความรู้และวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในสถานศึกษา (Bandura, 1986) 2) บรรยายภาพภายในสถานศึกษาจัดเป็นปัจจัยอันดับสองที่ส่งผลอย่างมากต่อการแสวงหาและการใช้องค์ความรู้ โดยเฉพาะ “ความรู้สึกปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น” ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาโดย จันทรา พรหมมี (2544) ที่พบว่าครูที่ได้รับการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมใฝ่รู้สูงขึ้น อีกทั้งงานวิจัยของ ศุภวดี บุญญวงค์ (2552) ยังแสดงให้เห็นว่าการรับรู้ว่ามีคนรอบข้างให้กำลังใจและสนับสนุน ส่งผลต่อเจตคติของครูในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน สภาพแวดล้อมที่เปิดโอกาสให้ครูแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีเสรีภาพในการแสดงออก และตระหนักถึงคุณค่าในงานที่ทำ ล้วนมีส่วนสนับสนุนต่อการเรียนรู้ต่อเนื่องของครู (Senge, 1990) 3) การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์แม้อยู่ในอันดับสุดท้าย แต่ยังถือเป็นปัจจัยที่มีศักยภาพเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนา หากได้รับการใช้ประโยชน์อย่างเหมาะสม งานของ วิศรุต ตันติพงศ์อนันต์ และอังคณา ใจเข็ม (2563) และ ชุติวรรณ สุวิสุทธิ (2560) ชี้ว่าการใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการค้นคว้า สื่อสาร และสร้างเครือข่ายวิชาชีพ สามารถส่งผลบวกต่อการปฏิบัติงานของครู นอกจากนี้ พนิดา แสงโสด และสุภาพร ตันติสันติสม (2560) พบว่าแรงจูงใจภายในในการใช้สื่อออนไลน์ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงาน ดังนั้น การเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์จึงอาจเป็น “ช่องทางใหม่” ที่ช่วยเสริมสร้างการแสวงหาและการใช้องค์ความรู้ หากมีแนวทางสนับสนุนที่ชัดเจนและเป็นระบบ

2. การแสวงหาและการใช้องค์ความรู้ของครู โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า พฤติกรรมการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ พฤติกรรมการใช้องค์ความรู้ ผลการวิจัยสะท้อนว่า ครูในสังกัดคณะกรรมการการอาชีวศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง อันสอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง “ครูมืออาชีพ” ที่ต้องเรียนรู้อย่างตลอดชีวิต (Day, 1999) หลักฐานจากงานวิจัยของ ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2547), พรพรรณ อุทัยวี (2544) และ ศุภวดี บุญญวงค์ (2552) ยืนยันว่าการสนับสนุนจากหัวหน้า เพื่อนร่วมงาน และครอบครัว เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมการใฝ่รู้และการใช้ความรู้ของครู อีกทั้งงานของ จิราพร เซ็นหอม (2562) สอดคล้องว่า บรรยายภาพการเรียนรู้และวัฒนธรรมองค์กรมีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวก เช่น การเรียนรู้อย่างมีเป้าหมาย และความทุ่มเทต่อวิชาชีพขณะเดียวกัน สื่อสังคมออนไลน์ เช่น Google, Facebook หรือ Line กลายเป็นแหล่งความรู้สำคัญที่เอื้อต่อการค้นคว้าและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในยุคดิจิทัล (วิศรุต ตันติพงศ์อนันต์ และอังคณา ใจเข็ม, 2563; พนิดา แสงโสด, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Social Cognitive Theory ของ Bandura (1986) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมมนุษย์เกิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งแวดล้อม และพฤติกรรม

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมกับการแสวงหาและใช้องค์ความรู้ผลการวิเคราะห์พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ ปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการแสวงหาองค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิตที่มีค่าสูงสุด รองลงมาคือ พฤติกรรมการใช้องค์ความรู้ แสดงให้เห็นว่าครูมีความตื่นตัวในการแสวงหา

ความรู้ใหม่ ๆ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในงานจริงแนวคิดของ Nonaka และ Takeuchi (2004) เกี่ยวกับกระบวนการ SECI (Socialization, Externalization, Combination , Internalization) สอดคล้องกับผลการวิจัย โดยชี้ว่าการสร้างและการใช้ความรู้เกิดขึ้นจากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการปฏิบัติจริง อีกทั้งงานของ Popadiuk และ Vidal (2009) ย้ำว่าการแสวงหาและการใช้ความรู้เป็นสองมิติสำคัญของการจัดการความรู้ในองค์กร ในขณะที่งานของ Gonzalez และ Melo (2017) ชี้ว่าการแสวงหาและใช้ความรู้ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านนวัตกรรมและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรผลการวิจัยในครั้งนี้จึงสะท้อนว่า ปัจจัยทางสังคม แม้อิทธิพลในระดับปานกลาง แต่ก็มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้ครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาแสวงหาและใช้องค์ความรู้เพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และนโยบายการศึกษา (วิจารณ์ พานิช, 2547; วิลาวัลย์ มาคุ้ม, 2549)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย

- 1.1 ส่งเสริมการเข้าถึงและการใช้สื่อสังคมออนไลน์ทางวิชาชีพ
- 1.2 พัฒนابรรยากาศในการทำงานให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกันมากขึ้น
- 1.3 สร้างและสนับสนุนระบบพี่เลี้ยงและเครือข่ายวิชาชีพ
- 1.4 ส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนงานวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารายละเอียดเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์ครูหรือผู้บริหาร เพื่อเข้าใจว่าองค์ประกอบใดของสถานการณ์ทางสังคม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน การสนับสนุนจากผู้บริหาร หรือวัฒนธรรมองค์กร ที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจและพฤติกรรมการแสวงหาความรู้ของครูอย่างแท้จริง รวมถึงศึกษากลยุทธ์ที่ครูใช้ในการนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้

2.2 อาจพิจารณาศึกษาครูในสังกัดอื่น เช่น สพฐ. หรือ กศน. หรือในระดับต่าง ๆ (มัธยมศึกษา/อุดมศึกษา) เพื่อเปรียบเทียบว่า ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมมีผลต่อการแสวงหาและใช้องค์ความรู้แตกต่างกันหรือไม่ อันจะช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุมมากขึ้น และสามารถใช้อ้างอิงเพื่อวางแผนทางการพัฒนาครูในระบบการศึกษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการแสวงหาและการใช้องค์ความรู้ของครูอาชีวศึกษา โดยเฉพาะการมีตัวแบบที่ดีและบรรยากาศในสถานศึกษาที่เกื้อหนุน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง การแสวงหาองค์ความรู้เพื่อยกระดับวิชาชีพและคุณภาพชีวิตเป็นพฤติกรรมหลักที่ครูให้ความสำคัญมากที่สุด อีกทั้งยังมีการใช้องค์ความรู้ในการปฏิบัติงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางวิชาชีพ ผลการวิจัยนี้สะท้อนว่า การสนับสนุนด้านสังคมสามารถยกระดับศักยภาพครูให้สอดคล้องกับการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีนัยสำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์หา พรหมมี. (2544). จิตลักษณะและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ของครูประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- จิราพร เซ็นหอม (2562)การพึ่งตนเองของนักเรียนการศึกษานอกระบบในกรุงเทพมหานคร,หลักสูตร การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
- ชลวิวรรณ สุวิสุทธิ. (2561). การใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อการสื่อสารในองค์กรและความทุ่มเทในการทำงาน ที่พยากรณ์ผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- ณัฐสิฏ รักษ์เกียรติวงศ์. (2559). การปฏิรูปอาชีวศึกษาของประเทศไทย. สถาบันวิจัยเพื่อการ. พัฒนา ประเทศ (ทีดีอาร์ไอ) ม.ป.พ.
- ดวงกมล ทรัพย์พิทยากร. (2547) ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์:กรุงเทพฯ
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2547). บทปริทัศน์ : พฤติกรรมจริยธรรม. วารสารจิต พฤติกรรมศาสตร์ : ระบบพฤติกรรมไทย 1(1), 169-184.
- ธีรภูมิบุญโสภณ. (2555). แนวทางการพัฒนาการอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศไทยในทศวรรษ หน้า. วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 1(1).
- นิภาพร โชติสุดแสนท์. (2545). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของ นักศึกษามหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม), สถาบันบัณฑิตพัฒน บริหารศาสตร์.
- ในตะวัน กำหอม.(2559).การวิจัยการบริหารการศึกษา. โรงพิมพ์ทีคอม จังหวัดมหาสารคาม.วิทยาลัย ทองสุข.
- ปรัชญานันท์ นิลสุข. (2545). กระบวนการเรียนรู้ การเชื่อมโยงและรูปแบบการสอนผ่านเว็บที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การแก้ปัญหาและถ่ายโยงการเรียนรู้. วารสารวิทยบริการ. (มกราคม- เมษายน 2545): 19-29.

- พนิดา แสงโสด และสุภาพร ตันติสันติสม. (2560). “พฤติกรรมและแรงจูงใจในการใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ ของบุคลากรกรมประชาสัมพันธ์ ในกรุงเทพมหานคร”. วารสารบัณฑิตวิทยาลัย. 12(1): 39-51.
- พรพรรณ อุทัยวี. (2544). ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมของพฤติกรรมใฝ่รู้ในนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์ศึกษา. ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พิพัฒน์ ศรีไพบุลย์. (2563). รูปแบบการพัฒนาการทำงานอย่างอุทิศตนของข้าราชการครู สังกัด กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา.ฐานข้อมูลคลังปัญญาดิจิทัล มหาวิทยาลัยพะเยา
- วิจารณ์พานิช. (2547). โรงเรียนแห่งคุณภาพและการสร้างสรรค์.กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- วิลาวัลย์ มาคุ้ม. (2549). การพัฒนาตัวบ่งชี้การจัดการความรู้ของครูในสถานศึกษา. ขั้นพื้นฐาน สังกัด กระทรวงศึกษาธิการ. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิศรุต ตันติพงศ์อนันต์ และอังคณา ใจเหิม (2563) จดคติและพฤติกรรมการค้นคว้าหาความรู้ของนักศึกษาผ่านสื่อสังคมออนไลน์. วารสารพุทธจิตวิทยา
- ศุภวดี บุญญวงศ์. (2558). “การแนะแนวในฐานะวิชาชีพชั้นสูง”. เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพการแนะแนว หน่วยที่ 1-7. (หน้า 1-66). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศุภวดี บุญญวงศ์, และคณะ. (2552). ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมครูในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์. รายงานการวิจัยทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณแผ่นดิน, มหาวิทยาลัยทักษิณ, สงขลา.
- สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2557). คู่มือหลักสูตร พัฒนาครูฝึกในสถานประกอบการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาสมรรถนะครูและ บุคลากรอาชีวศึกษา
- Bandura, A. (1986). Social Foundations of Thought and Action: A Social Cognitive Theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Day, C. (1999). Developing Teachers: The Challenges of Lifelong Learning. London, UK: Falmer.
- Magnusson and Endler (1976). Interactional Psychology and Personality. Washington, DC: Hemisphere.
- Melo, A. J. , Hernandez-Maestro, R. M. , & Munoz-Gallego, P. A. (2017). “Service quality perception, online visibility, and business performance in rural lodging establishments”. Journal of Travel Research, 56 (2), 250-262.

Nonaka, I., & Takeuchi, H. (2004). The Essence of Innovation (with A. Katsumi). Tokyo: Nikkei BP.

Prapawadee Suebson and Naruemon Raksasuk. (2003). Main issue about information source In the information management seminar series. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.

Senge, P. (1990). The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization. New York: Doubleday/Currency.

Sukarna Chakma (2563) IMPORTANCE OF RESKILLING AND UPSKILLING THE WORKFORCE, Sripatum Unviverstiy at Chonburi, Thailand